

KOZMIKUS KAPCSOLÓDÁSOK: KONFERENCIÁK, KONCERTEK – KINCSEK

Kroó György portréja az emlékére rendezett zenetudományi konferencia meghívóján

Pirosbetűs hosszú-hétféle: 2026. október -10: KROÓ 100 zenetudományi konferencia, 2026. október 11: Magyar Kincsek Ünnepe – KROÓ GYÖRGY EMLÉKÉRE. Csütörtök délután és pénteken egész nap a Zeneakadémián, szombat a Zenetudományi Intézetben, majd vasárnap a Zeneakadémia Nagytermében.

Kezdjük a végén! a Concerto Budapest egyik, immár hagyományosnak tekinthető fesztiválja, a Magyar Kincsek Ünnepe idén a „Kroó György emlékére” alcímet kapta.

Általánosságban említhető a koncertsorozat sajátosságaként, hogy koncentrátumot kínál magyar zenei értékekből, egymás közelségébe helyezve ismert-kedvelt és néha csak a bőség zavarából adódóan, máskor ideológiai okokból háttérbe került kompozíciókat, kiváló előadóművészek közvetítésével. Idő-térkép-lapokat, amelyen útvonalakat követhetünk, összefüggések

feltüntetése könnyíti meg a tájékozódást. Ilyen kínálattal csakis élmények lehetnek az alkalmi kirándulások is, de a „csillagtúra” értéke felbecsülhetetlen. Történik mindez élményszerűen – a koncertlátogatón múlik, a későbbiekben hogyan rajzolja tovább az ily módon felkínált térképet, az újonnan megismert kompozíciók újrhallgatásával, szerzői életművekben való elhelyezésével, alkotók közti kapcsolatok átgondolásával. Az október 11-i három hangverseny műsora bőséges anyagot kínált ilyen utólagos számvetésekhez-rendszerezésekhez is, olyan légkörben, amelyet emlékezetesen tudott visszaadni beszámolóiban, kritikáiban Kroó György. Nem véletlen, hogy a három koncert szerzői között megkülönböztetett szerep jutott Kurtág Györgynek, méltó összeállítással éltetve tovább a tavalyi Kurtág 100 centenáriumi év gazdag program-kínálatát.

Egy évszázadot ölelt fel a nyitókoncert műsora: a legkorábbi kompozíció bemutatására Kroó születési évében került sor, Perényi Miklós pedig éppen 100 évvel később, 2026-ban húzta meg a kettősvonalat a Tre movimenti végén. A délelőtti hangverseny nyitószáma általános hangulatjelzőként is megállta a helyét. Rózsa Miklós Spellbound Concertója (első Oscar-díjas filmzenéjéből) az interpretáció révén is kiváltotta a magyar cím sugallta érzést: elbűvölve hallgattuk a hatásos zenét (függetlenül attól, hogy a Hitchcock-film ismeretében vagy anélkül). Szólistaként Magyar Valentin ismét remekelt! És a nézők látvány-élményét növelte a teremint kezelő Illényi Katica látványa. Ilyen kezdet után nem könnyű a folytatás. Dubrovay László Laudate... című, szólóhangszerre és vonósokra komponált darabjában ezúttal Kaczander Orsolya vállalkozott szólista-szerepre. A kortárs zeneművek legkülönbözőbb kihívásain edzett zenekari vonósok számára szinte intermezzo-jellegű lazítást jelent a tétel, amelynek harmonikus szépsége akkor lett volna még hatásosabb, ha a vezénylő Baráti Kristóf intenzívebb jelenléttel személyesebb tónust kért volna a fuvolához társuló hangszeresektől.

Szóllósy András a zeneakadémiai tanulmányait hegedűsként kezdő Kroó György emlékére komponálta az Addio című tételt, szólóhegedűre („Pauk György vonója alá”) és kilenc vonósszólamra. Keller András megrendítő szólójához a Concerto alkalmi kamaraegyüttesének előadói azzal az intenzitással társultak, amelyet az előző műsorszámban hiányoltunk. Perényi Miklós csellódarabját ősbemutatóként hallhattuk, majd a szünet után a hatását sohasem tévesztő Bartók-pantomim, A csodálatos mandarin zárta a műsort.

A délutáni koncert műsorszámai kapcsán kerekszámú évfordulók sokasága sorjáztható: Goethe születésének centenáriumára komponálta az Ünnepi indulót Liszt Ferenc – amit a tíz éve elhunyt Kocsis Zoltán hangszerelt, a Budapesti Filharmóniai Társaság számára Schubert halálának 100. évfordulójára készítette el Schubert négykezes zongoradarabjának, az f-moll fantáziának zenekarra hangszerelt verzióját Dohnányi Ernő. Veress Sándor Hegedűversenye pedig jövő évi kerek számú évfordulókra emlékeztet. A szerző 1907-től 1992-ig élt, a versenymű bemutatójának szolista, Vég Sándor pedig 1907-től 1997-ig – érdemes lenne emlékezetben tartani ezeket, csakúgy, mint a Kroó Györggyel kapcsolatos veszteségünket (ugyancsak 1997). A délutáni rendezvény korántsem tekinthető afféle „intermezzónak” – hangulatát a zárószám forrósította fel Kelemen Barnabás lenyűgöző szolójával. A lelkes tetszésnyilvánítás nem maradt „eredménytelen”: sokadszorra az addig vezénylő Keller András is hegedűvel tért vissza, és Kelemen Barnabással fergeteges előadásban szólaltattak meg három tételt Bartók 44 duójából.

Nem térítette el a koncert látogatásától a teltháznyi közönséget az az öröndetes hír sem, hogy estére végtelenné tágult a Nagyterem, ráadásul nemcsak a Duna, hanem a brit Gramophone is élő adásban közvetítette az esti koncertet, és pedig a koncertfilmjeivel több nemzetközi televíziós és filmes díjat nyert Szabó Stein Imre rendezésében. A „Virág az ember...” című Kurtág 100 program első részét szóló- és kamaraművek füzére alkotta, a második részben Liszt Gyászgondolójának megrendítően szép előadását követően (Perényi Miklós – gordonka, Magyar Valentin – zongora) Kurtág második operájának (Die Stechardin, Serei Zsolt hangszerelésében) nemzetközi bemutatójára került sor, a közvetítés jóvoltából (a budapesti ősbemutatót ugyanennek az előadói gárdának köszönhattuk). Gondos előkészület: szórólapon kézhez kaptuk az első rész pontos műsorát – ami korántsem zenehallgatás közben tett hasznos szolgálatot. Sőt, akkor kevesen voltak kíváncsiak a pontos részletekre – a tételek elrendezése követhető folyamatot eredményezett, amelynek élményét a választékos térkihasználás is fokozta. Az elkötelezettség sugárzott valamennyi hangszeres játékából, a Virtuózok tehetségkutatóban felfedezett Noa Hendriks-től (zongora) a zeneélet ismert és elismert szolistaig. Itt is helyet kapott a Kroó Györgyre történő emlékezés (Kroó György in memoriam, Perényi Miklóssal). Külön említésre méltó a Concerto Budapest két, a zenekari művekben is rendre kiemelkedő teljesítményt nyújtó művésze, Kaczander Orsolya (fuvola) és Klenyán Csaba (klarinét). A Keller Quartet ezúttal Keller András, Környei Zsófia, Szűcs Máté és Kokas Dóra összetételben lépett fel.

Die Stechardin – ennek az egyszemélyes operának köszönhetően a hazai zenekedvelők egy életre megtanulták a német operaénekesnő, színésznő és rendező Maria Husmann-nak a nevét. Szakmai életrajzából ismert, hogy rendszeres kapcsolatban lévén a szerzővel, három éven át követte a mű keletkezésének folyamatát, így nem véletlen, hogy művészi teljesítménye korántsem nevezhető bármiféle szuperlatívusszal sem csupán előadásnak, avagy tolmácsolásnak. Az átlényegülés különleges példáját élhetjük meg nála, ami minden bizonnyal „átjön” a közvetítésen is. A hallgató csak azt sajnálja, hogy Kroó György nem érhetette meg ezt az élményt – és önző módon azt, hogy nem részesülhet abban az élménymegosztásban, amellyel az Új Zenei Újság rádióműsorban részesítette hallgatóit a korszakos jelentőségű zenetörténet-sz-kritikus.

Ezt a veszteséget kiváltképp azért élhette meg – vélhetően nem kevés – koncertlátogató, mert a Magyar Kincsek fesztivált megelőző két és fél nap a KROÓ 100 zenetudományi konferencia jegyében telt. Aki tudott róla, s aki időt tudott szakítani rá, felkereste a Zeneakadémia I. termét és/vagy a Zenetudományi Intézet Bartók termét, hogy legalább valamennyire részese lehessen ennek a méltó megemlékezés-sorozatnak. A szép számmal megjelenő szakmabeliek mellett némiképp értelmiségi-találkozó jelleget is öltött némelyik ülőszék. A szigorúan vett szakmai szempontokon túl külön értékét jelentették a rendezvénynek a szünetek is, amelyek találkozási lehetőséget biztosítottak. Ha nem is állt meg az idő, de visszafelé forogtak az óra kerekei, emlékek elevenedtek fel a múltból, közösen megélték és megosztásra várók, és természetesen nem maradhatott el a „névsorolvasás” sem, emlékezés az örökre eltávozottakra.

Miként Kroó György, aki rádiós funkciójában az „ismeretterjesztő rovat” vezetője volt, nemcsak ismereteket terjesztett, hanem értékek-szépségek iránti lelkesedésével az élményterjesztésnek is nagymestere volt, a konferencia résztvevői sem csupán az újonnan megszerezhető ismeretekre koncentráltak. Mindeközben betekintést kaphattunk muzikológusok kutatási területeire, kutatási eredményeibe, áttekintő, és főként egyéni szempontokból kiinduló részkutatói mélyfúrásaik hozadékaiba.

Több generációhoz tartozó gyakorló és elméleti muzikusok, tanárok, zenebarátok: koncentrikus körökbe rendeződtek a hallgatók. A pedagógus Kroó György alakját szívet melengetően idézték meg kerekasztal-beszélgetés keretében egykori növendékei, akik azt a kérdéskört is megpróbálták körüljárni,

hogy mitől volt olyannyira egyszeri (s mint olyan: utánózhatatlan) jelenség egykori tanárunk. Aki titkolózás nélkül is „titokzatos” volt, s akinek – tiszteletből és szeretetből – tiszteletben tartjuk ezt az elidegeníthetetlen tulajdonságát. Ideál lehetett, ideál volt – eszményi. Kívánatos, hogy példa legyen – de mintapéldává soha nem válhat!

Akit megérintett ennek az emlékezésnek a légköre, soha többé nem fogja megkérdőjelezni a kerekszámú (gyakran kétségkívül protokolláris) évfordulás alkalmak létjogosultságát.

Fittler Katalin